

Austatud lugeja!

Pea iga kord, kui hakkab kirjutama järjekordset toimetaja veergu ja vaatan esialgu veel tühjale arvutiekraanile, kaiguvad mu kõrvus sõnad: „Ükski inimene ei ole saar, täiesti omaette ...“. Lugeja ehk mäletab, et just selliste sõnadega algab proloog E. Hemingway romaanile „Kellele lüüakse hingekeha“, loole eri maade vabatahtlikest, kes läksid Franco-aegsesse Hispaaniasse vabadust ja demokraatiat kaitsma. Tegu on parima raamatussejuhatusega, mida olen juhtunud lugema.

Käesoleva Juridica numbri kõik artiklid on nii või teisiti pühendunud põhiõigustele, inimõigustele ja nende kaitsesele. Veelgi suuremat üldistust tehes võib öelda, et seekordse numbri teemaks on demokraatia ja selle tagamine, sest on ju demokraatlikku ühiskonnakorraldust peetud parimaks põhi- ja inimõigusi kaitsvaks süsteemiks. See ongi ehk põhjus, miks nii mõnegi autori puhul on demokraatia argument see põhjendus, millega kogu argumentatsioon tipneb, kust alates edasist põhjendamist vajalikuks ei peeta.

Kahjuks ei saa ma seekord mööda minna tänasest päevast. Eile langesid Ameerika Ühendriigid maailma senise ajaloo suurima terrorismiakti ohvriks. Tsiteerides sissejuhatuses juba mainitud proloogi edasi: „kui meri mullakamaka minema uhub, jääb Euroopa väiksemaks /.../.“ Mitte üksnes Ameerika, Euroopa või nn läänemaailm, vaid kogu maailm on šokis. Praegu me veel ei tea, mis tuleb homme, kuid üks on selge – terrorismiaktis sai New Yorgil ja Washingtoni kõrval löögi kogu demokraatlik ühiskonnakorraldus. Ja see viimane pole paljas müks, see on löök, mis võib panna kogu ühiskonna alustalad vappuma.

Üldlevinud seisukoht, et taoline mastaapne terrorismiakt sai võimalikuks suuresti tänu demokraatia haavatavusele, sunnib meid mõtisklema nii mõnegi praegu ehk ilmselge väärtuse üle. Ka demokraatia üle. Taoliste mõtiskluste tulemusena peab maailm vastama kõige olulisemale küsimusele: kuidas minna edasi? Poliitikute kõnedest kohe pärast tragöödiat jäi kõlama mõte: muutes nüüd, pärast õnnetust, kardinaalselt oma elustiili, poliitikat ja vaateid, on terroristid saavutanud oma eesmärgi. Jah, see on õige. Piirates inimeste liikumisvabadust ja muid praegu nii tavapäraseid õigusi, kehtestades totaalset kontrolli riigipiiridel ja avalikes kohtades, on võimalik liikuda suurema turvalisuse suunas. Kuid see on suund totalitarismile ja praegu järjest globaliseeruva maailma taassulgumisele. Seda me ju ei soovi. Me soovime nautida võimalikult ulatuslikke õigusi ja vabadusi, tundes end samal ajal turvaliselt. Kas ühildamatud unelmad? Just turvalisuse soov ei võimalda meil jätkata nii, nagu terroriakti USA-s poleks toimunud. Inimesed, ükskõik kus nad ka ei oleks, ei taha elada teadmisega, et Ameerikas toimunud võib korduda või et selle kordumine võib demokraatlikus ühiskonnas olla ehk isegi paratamatu. Kus on aga tasakaal turvalisuse ja üksikisiku vabaduste vahel, sellele peab andma vastuse tulevik. Usun, et kogu maailm sai USA-s toimunu järel selles küsimuse tõusetumisest vähemalt alateadlikult aru. Saadi ka aru, et vastus küsimusele hakkab mõjutama meie kõigi elu. Seega jälle kord tuleb tõdeda, et inimõigused ja põhiõigused ei saa olla vaid teoreetikute teema, vaid teema puudutab meid kõiki. Lõpetades katkega juba tsiteeritud proloogist: „Ja seepärast ära küsi, kellele lüüakse hingekeha – seda lüüakse sinule.“

Katrin Prükk

